

ЛИТОВСКИЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФИЦИАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА.

№

10.

KURJER LITEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Пятница. 4-го Февраля — 1838 — Wilno. Piątek. 4-го Lutego.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 26-го Января.

Высочайшій Рескриптъ,

Господину Главному Попечителю Императорскаго Человѣколюбиваго Общества и Предсѣдателю Совѣта онаго, *Серафиму*, Митрополиту Новгородскому, С. Петербургскому, Эстляндскому и Финляндскому.

Усматривая изъ донесенія исправляющаго должность Попечителя Демидовскаго дома Призрѣнія Трудащихся, что по предложенію вашему, Совѣтомъ Императорскаго Человѣколюбиваго Общества изъ суммъ его назначено одновременно 3,000 руб. и ежегодно по 2,500 руб., на первоначальное устройство и поддержаніе въ разныхъ частяхъ *приютовъ* для дѣтей въ младенческомъ возрастѣ сущихъ, Я вмѣняю Свѣ въ пріятную обязанность изъявить вамъ за сіе новое содѣйствіе успѣхамъ покровительствуемыхъ Мною Учрежденій, особенную Мою признательность. Равноумно прошу васъ удостоверить и Членовъ Совѣта въ постоянномъ Моёмъ благоволеніи за принятое ими съ толикою ревностію въ настоящемъ дѣлѣ благотворенія участіе.

Поручая Свѣя Архипастырскимъ вашимъ молитвамъ, пребываю навсегда доброжелательною.

На подлинномъ рескриптъ Собственной Ея Императорскаго Величества рукою написано:
С. Петербургъ,
1-го Января 1838.

АЛЕКСАНДРА.

— Высочайшею Грамотою отъ 31 Декабря, Двора Его Императорскаго Величества Егермейстеръ, Сенаторъ Графъ *Браничій*, Всемилостивѣйше пожалованъ Кавалеромъ Ордена Св. равноапостольнаго Князя *Владимира* второй степени.

— Государь Императоръ, по положенію Комитета Гг. Министровъ, согласно представленію Г. Министра Народнаго Просвѣщенія, въ 30 день Ноября 1837 года, Высочайше повелѣть изволилъ: раздѣлить четвертый классъ Клеванской Гимназій, по примѣру трехъ первыхъ классовъ, на два параллельныя Отдѣленія, съ опредѣленіемъ, для преподаванія въ ономъ, двухъ добавочныхъ Учителей на правахъ младшихъ Учителей Гимназій и съ жалованьемъ по 300 рублей серебромъ въ годъ каждому, изъ суммы, отпускаемой изъ Государственнаго Казначейства, въ замѣнъ доходовъ съ общаго эдукціоннаго фонда.

— Директоромъ Канцеляріи Государствен. Контроля Всемилостивѣйше повелѣно (8 Января) быть Управляющему Временною Контрольною Коммиссіею по части Артиллерійской и Инженерной, Дѣйствительному Статскому Совѣтнику *Апрѣлеву*.

— Его Императорское Величество, по всеподданнѣйшему докладу Г-на Министра Государственныхъ Имуществъ, (27 Декабря) Высочайше повелѣть соизволилъ: поручить управленіе 1-мъ Департаментомъ Министерства Государственныхъ Имуществъ, Вице-Директору сего Департамента Дѣйствительному Статскому Совѣтнику *Энегольму*, до прибытія въ С. Петербургъ Директора онаго Дѣйствительнаго Статскаго Совѣтника *Гамалей*; а Управленіе 2-мъ Депар-

WIAOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg, 26-go Stycznia.

NAJWYŻSZY RESKRYPT,

do Pana Głównego Kuratora CESARSKIEGO Towarzystwa Człecokolubnego i Prezydenta jego Rady *Serafima*, Metropolity Nowgorodzkiego, St. Petersburgskiego, Estońskiego i Finlandzkiego.

Dostrzegając z doniesienia sprawującego obowiązek Kuratora Demidowskiego domu Opatrzania Pracujących, że na przełożenie wasze, przez Radę CESARSKIEGO Towarzystwa Człecokolubnego z summ jego naznaczono jednorazowie 3,000 rubli i corocznie po 2,500 rubli, na początkowe urządzenie i utrzymanie w różnych częściach *przytułków* dla dzieci w niemowlęcym wieku będących, poczytuję sobie za przyjemny obowiązek oświadczyć wam za to nowe przyżożenie się do pomysłności zakładów pod Moją opieką zostających, szczególną Moją wdzięczność. Również proszę was zapewnić i Członków Rady o statecznym Mojemъ задowoleniu za przyjęte przez nich z taką gorliwością w tey mierze uczęszczanie.

Polecając SIEBIE Arcypasterskim waszym moditwom, zostaje nazawsze życzliwą.

Na autentyku Reskryptu Własną NAJJAŚNIEJSZEJ CESARZOWEJ JEJ MOŚCI ręką napisano:
St. Petersburg,
1-go Stycznia 1838 roku.

ALEXANDRA.

— Przez Najwyższy Dyplomata pod dniem 31 Grudnia, Łowczy Dworu JEJ CESARSKIEJ MOŚCI, Senator Hrabia *Branicki*, Naytaskawiey mianowany Kawalerem Orderu Sw. Równego z *Apostołami* Xięzcia *Włodzimierza* drugiego stopnia.

— CESARZ JEJ MOŚĆ, po nastalém postanowieniu Komitetu PP. Ministrów, zgodnie z przedstawieniem P. Ministra Narodowego Oświecenia, w dniu 30-m Listopada 1837 roku Najwyżey rozkazać raczył: rozdzielić czwartą klasę Gimnazjum Klewanskiego na wzór pierwszych trzech klas, na dwa paralelne oddziały, z назначением, dla dawania w nich nauk, dwóch dodatkowych nauczycieli na prawach młodszych nauczycielów Gimnazyy z płacą po 300 rubli srebremъ rocznie kazdemu, z summy, wydawaney z Podskarbstwa Państwa, w zamianъ dochodów z ogólnego funduszu edukacyynego.

— Dyrektoremъ Kancellaryi Kontrolera Państwa Naytaskawiey rozkazano (8 Stycznia) bydź Zarządzajacemu Czasową Kommissyą Kontrolną w części Artylleryyskiej i Inżynierney, Rzeczywistemu Radcy Stanu *Aprielewu*.

— JEJ CESARSKA MOŚĆ, po nayuniższém przeżożeniu P. Ministra Majątków Państwa, (27 Grudnia) Najwyżey rozkazać raczył: poruczyć zarządzanie 1-ymъ Departamentemъ Ministeryyumъ Majątków Państwa, Vice-Dyrektorowi tego Departamentu, Rzeczywistemu Radcy Stanu *Eneholmowi*, póki nie przybędzie do St. Petersburga jego Dyrektor, Rzeczywisty Radzca Stanu *Hamalej*; a zarządzanie 2-gimъ Departamentemъ Majątków Państwa Vice-Dyrektorowi tego Departamentu Radcy

таментомъ Государственныхъ Имуществъ Вице-Директору сего Департамента Статскому Советнику *Клокову*, впредь до назначенія Директора.

— Тайнымъ Советникамъ Сенаторамъ *Лубяновскому* и *Фролову-Багрёву*, Всемилостивѣйше пожалованы (31 Декабря 1837) *золотыя брилліанты украшенныя табакерки съ портретомъ* Его Императорскаго Величества.

— Помощникъ Журналиста Государственной Канцеляріи, Титулярный Советникъ *Политковский*, Всемилостивѣйше пожалованъ (1 Января) въ званіе Камеръ-Юнкера Двора Его Императорскаго Величества. (Спб. В.)

— Государственный Советъ, въ Соединенныхъ Департаментахъ Законовъ и Экономіи и въ Общемъ Собраніи, рассмотрѣвъ докладъ Общаго Собранія первыхъ трехъ Департаментовъ Правительствующаго Сената по вопросу: слѣдуетъ ли имѣніе, заложенное въ Приказѣ Общественнаго Признанія, предоставлять въ распоряженіе поручителей, если на торгахъ цѣна за оное не будетъ попомянуть долга, а поручители изъявить согласіе удовлетворить Приказъ, призывъ то имѣніе въ свое распоряженіе? согласно съ заключеніемъ Общаго Собранія Правительствующаго Сената *положилъ*: Въ дополненіе къ правиламъ, изложеннымъ въ примѣч. къ §56 ст. XIII Т. Свода да Закон. (въ продолженіи) постановить, чтобы лица, дающія свое ручательство по займамъ въ Приказахъ Общественнаго Признанія, каждый разъ, когда залогъ по просрочкѣ займа назначается въ продажу, приглашаемы были къ участию въ торгахъ тѣми самыми публикаціями, какія положены закономъ вообще для вызова желающихъ къ покупкѣ имѣній, въ Приказахъ заложенныхъ, и за тѣмъ въ утвержденіи имѣній за поручителями или за посторонними лицами, въ торгахъ участвовавшими, поступаемо было по общимъ правиламъ о продажахъ имѣній съ публичныхъ торговъ. Сіе Мнѣніе Государств. Совета Высочайше утверждено 9 Ноября 1837 г. (Опуб. Прав. Сен. 31 Декабря 1837 г.)

— Государственный Советъ въ Соединенныхъ Департаментахъ Законовъ и Экономіи и въ Общемъ Собраніи, рассмотрѣвъ представленіе Г. Министра Внутрен. Дѣлъ о назначеніи содержанія лицамъ, высылаемымъ подъ надзоръ Полиціи, мнѣніемъ, удостоеннымъ Высочайшаго утвержденія 26 Ноября 1837 года, *положилъ*: въ поясненіе 1211 ст. Свода Законовъ Уголовныхъ постановить, что опредѣляемое сею статьею пособіе отъ казны дозволяется производить лицамъ, не имѣющимъ никакихъ средствъ къ своему пропитанію, высылаемымъ подъ надзоръ Полиціи, не только изъ Столицъ, но и изъ другихъ мѣстъ обыкновеннаго и постояннаго ихъ пребыванія. А какъ пособіе сіе должно быть производимо единственно для удовлетворенія необходимѣйшихъ нуждъ подобныхъ лицъ; установленная же статьею 1211 Свода Законовъ уголовныхъ мѣра пособія, судя по состоянію и потребностямъ нуждающагося въ ономъ, равно по разнымъ мѣстнымъ обстоятельствамъ, можетъ иногда превышать дѣйствительную надобность; то для отвращенія излишнихъ расходовъ, некоторымъ изъ нихъ производить, по взаимному согласенію Министерствъ Внутреннихъ Дѣлъ и Финансовъ, содержаніе и въ меньшемъ противу опредѣленнаго помянутою статьею количествѣ, лицамъ же низшаго состоянія опредѣлять, подобно бывшимъ до сего примѣрамъ, арестантскую дачу, и въ такомъ единственно случаѣ, когда по старости или болѣзнямъ они неспособны ни къ какимъ работамъ или услугамъ. „Статью же 1213 Свода Законовъ уголовныхъ замѣнить слѣдующею:“ Начальники губерній, по точному удостовѣреніи, что высланный подъ надзоръ Полиціи не имѣетъ никакихъ средствъ къ своему содержанію, входятъ съ представленіемъ о томъ въ Министерство Внутреннихъ Дѣлъ, изыскивая вмѣстѣ съ тѣмъ и о мѣрѣ пособія, достаточнаго, по мнѣнію ихъ, для удовлетворенія необходимѣйшихъ нуждъ помянутого лица, въ прочемъ не свыше установленнаго ст. 1211 Свода Законовъ уголовныхъ количества. Министерство Внутрен. Дѣлъ, назначивъ содержаніе означеннымъ лицамъ, сообщаетъ о томъ Министерству Финансовъ, для надлежащаго съ его стороны распоряженія объ отпускѣ требуемыхъ денегъ. (Опуб. Прав. Сен. 7 Января 1838 г.)

— Государь Императоръ, по положенію Военнаго Совета, относительно опредѣленія содержанія Римско-Католическимъ Священникамъ, исполняющимъ духовныя требы въ округахъ Корпуса Внутренней Стражи, въ 31 день Октября 1837 года, Высочайше повелѣть соизволилъ: 1) Священникамъ и причетникамъ 3, 4, 5 и 7 округовъ Внутренней Стражи, производить жалованье какъ доселѣ было, первымъ по 600 р. ассигнаціями въ годъ, а послѣднимъ по 150

Стану *Клокоту*, до назначенія Директора.

— Radcy Tajni, Senatorowie, *Zubianowski* i *Frołow-Bagrjew*, Nayłaskawiey udarowani (31-go Grudnia 1837 r.) *złotemi brylantami ozdobionemi tabakierami z wizerunkiem JEHO CESARSKIEY MOŚCI.*

— Pomocnik Żurnalisty Kancellaryi Państwa, Radzca Honorowy *Politkowski*, Nayłaskawiey mianowany (1-go Stycznia) Kamerjunkerem Dworu JEHO CESARSKIEY MOŚCI. (G. S. P.)

— Rada Państwa, na Połączonych Departamentach Praw i Ekonomii i na Powszechném Zebraniu, rozpatrzywszy przełożenie Ogólnego Zebrania pierwszych trzech Departamentów Rządzącego Senatu na zapytanie: czy należą majątek, oddany na ewikcyą w Urzędzie Powszechnego Opatrzienia, oddawać pod rozporządzenie poręczników, jeżeli na targach cena za ten majątek nie będzie uzupełniała długu, a poręcznicy oświadczą zgodzenie się zaspokoić Urząd Powszechnego Opatrzienia, wzięwszy ten majątek pod swoje rozporządzenie? zgodnie z wnioskiem Powszechnego Zebrania Rządzącego Senatu *postanowiła*: Na dopełnienie do prawideł, opisanych w uwadze do §56 artykułu XIII тому Połączenia Praw (w dalszym ciągu) postanowić, ażeby osoby, dające swą porękę na pożyczki Urzędowi Powszechnego Opatrzienia, za każdym razem, kiedy ewikcyą po uchybieniu terminu pożyczki przeznaczają się na sprzedaż, wzywane były do uczestnictwa w targach przez te same publikacye, jakie są prawem ustanowione w powszechności dla wezwania życzących do kupienia majątków, Urzędowi Powszechnego Opatrzienia na ewikcyą danych, a zatem w oddaniu majątków poręcznikom, albo osobom ustronnym, w targach uczestniczącym, postępowano było podług ogólnych prawideł o sprzedaży majątków z targów publicznych. Opinia ta Rady Państwa Naywyżey została utwierdzona 9 go Listopada 1837 roku. (Opubl. p. Rz. Sen. 31 Grud 1837 r.)

— Rada Państwa na połączonych Departamentach Praw i Ekonomii i na Powszechném Zebraniu, rozpatrzywszy przedstawienie P. Ministra Spraw Wewnętrznych o oznaczeniu utrzymania osobom, wysłanym pod nadzor Policyi, przez Opinią, Naywyżey utwierdzoną 26 Listopada 1837 roku, *uchwaliła*: na objaśnienie 1211 artykułu Połączenia Praw Kryminalnych postanowić, że wyznaczone tym artykułem wsparcie ze Skarbu dozwala się wydawać osobom, niemającym żadnych środków do swego wyżywienia, pod nadzor Policyi wysłanym, nie tylko z miast stołecznych, ale i z miejsc innych zwyczajnego i stałego ich przebywania. A że to wsparcie powinno być wydawane jedynie dla zaspokojenia istotnych potrzeb takich osob; ustanowiony zaś artykułem 1211 Połączenia Praw Kryminalnych, środek wspomoczenia, sądząc ze stanu i potrzeb szukającego wsparcia, również stosownie do różnych okoliczności miejscowych, może niekiedy przewyższać potrzebę rzeczywistą; przeto dla uniknienia zbytecznych wydatków, niektórym z nich wydawać, podług wzajemnego zgodzenia się Ministeryow Spraw Wewnętrznych i Skarbu, utrzymanie i w mniejszej w porównaniu do zaznaczonej pomienionym artykułem ilości; osobom zaś stanu niższego naznaczać, podobnie byłym przedtém przykładem, porocy areztantską i w takimъ jedynie zdarzeniu, kiedy dla starości albo choroby do żadnych robot albo posług nie są oni zdolni. »Artykuł zaś 1213 Połączenia Praw Kryminalnych zamienić następującym: Naczelnicy Gubernii, po gruntowném przekonaniu się, że wysłany pod nadzor Policyi nie ma żadnych środków do utrzymania siebie; czynią o tém przedstawienie do Ministeryum Spraw Wewnętrznych, wyrażając przy tém i o mierze wsparcia dostatecznego, podług ich zdania, do zaspokojenia istotnych potrzeb pomienionej osoby, z resztą nie wyżey nad ustanowioną artykułem 1211 Połączenia Praw Kryminalnych ilość. Ministeryum Spraw Wewnętrznych, naznaczywszy utrzymanie osobom pomienionym, udziela o tém Ministeryum Skarbu, dla należytego z jego strony rozporządzenia o wydaniu żądanych pieniędzy. (Opub. p. Rz. Sen. 7 go Stycznia 1838 roku.)

— CESARZ JEHO MOŚĆ, po nastąpieniu postanowieniu Rady Wojskowej, względem naznaczenia utrzymania Rzymsko-Katolickim Kapłanom, pełniącym duchowne posługi w okręgach korpusu Wewnętrznej Straży, dnia 31 Października 1837 roku, Naywyżey rozkazać raczył: 1) Kapłanom i sługom kościelnym 3, 4, 5 i 7 okręgów Wewnętrznej Straży, wydawać płacę jak dotąd było, pierwszym po 600 rubli assygnacyami rocznie, a ostatnim po 150 rubli, z tego względu, że Kapłani ci nie-

р., потому уваженію, что Священники сѣи, не занимаютъ другихъ должностей, по которымъ бы могли получать добавочное жалованье. 2) Священникамъ исполняющимъ требы въ 1, 2, 6 и 8 округахъ, кромѣ исполняющихъ требы въ Кишиневскомъ баталіонѣ, какъ получающимъ особое жалованье при постоянныхъ своихъ мѣстахъ, производить тоже вознагражденіе за исправленіе требы, какое они досель получали и на этомъ же основаніи назначить: Рижскому, Ревельскому по 100 руб., въ годъ каждому, Псковскому, Московскому, Смоленскому, Бессарабскому и состоящему при Новгородскомъ удѣлѣ пахатныхъ солдатъ по 200 р., въ годъ каждому, Херсонскому по 250 р., или вмѣсто его Одесскому по 100 р., въ годъ ассигнаціями. Таковую же сумму 100 р., отпускать ежегодно и другому Священнику Московской Петропавловской церкви, который въ отсутствіи Священника обизаннаго объѣздомъ баталіоновъ Ярославскаго, Владимірскаго и Костромскаго 2-го Округа, исправляетъ требы въ Московскомъ баталіонѣ и инвалидныхъ командахъ онаго. 3) Всѣмъ Римско-Католическимъ Священникамъ, опредѣляемымъ въ баталіоны Округовъ Внутренней Стражи для исполненія требы, отпускать прогоны на проездъ ихъ къ мѣстамъ назначенія на всякое разстояніе на три лошади и порціонныя деньги по 2 рубли на 150 верстъ. 4) Во время переѣздовъ, совершаемыхъ ими по надобностямъ службы, отпускать прогоны по маршрутамъ на 3, или на 4 лошади, смотря по времени года, то есть: съ 1-го Декабря по 15 Марта и съ 15 Мая по 15 Сентября на 3, а съ 15 Марта по 15 Мая и съ 15 Сентября по 1 Декабря на 4 лошади, съ помѣщеніемъ причетника или служителя, такъ чтобы симъ послѣднимъ прогоны не были отпускаемы особо. 5) На содержаніе Священниковъ и причетниковъ во время объѣздовъ отпускать порціоны, первымъ по два рубля въ сутки, а послѣднимъ по 25 р., въ мѣсяцъ за то время, которое проведено ими будетъ въ объѣздахъ. 6) По Кишиневскому баталіону и инвалиднымъ командамъ, возложить исполненіе требы на 5 мѣстныхъ Священниковъ, отпуская имъ въ вознагражденіе Кишиневскому 50 р., въ годъ, находящемуся въ Колоніи Красной 25 р., Тучковъ 25 р., Бѣльцахъ 25 р. и Хотинѣ 10 р., ассигнаціями. 7) Прогонныя деньги на основаніи общихъ положеній не иначе отпускать изъ Коммиссаріатскаго вѣдомства, какъ по требованіямъ Округныхъ Командировъ Внутренней Стражи, которые обизаны всякій разъ представлять маршруты объѣздамъ Римско-Католическихъ Священниковъ, по ближайшимъ путямъ, съ показаніемъ при томъ о времени совершенія объѣздовъ. (Оп. Пр. Сен. 3 Января 1838 г.)

— Государь Императоръ, по ходатайству Г. Министра Финансовъ, Высочайше повелѣть соизволил: дозволить нижнимъ чинамъ линейныхъ баталіоновъ и подвижныхъ инвалидныхъ ротъ, при горныхъ заводахъ состоящихъ, имѣть собственные дома и пріобрѣтать недвижимую собственность, по примѣру какъ сѣе дозволено нижнимъ чинамъ инвалидныхъ командъ. (Оп. Пр. Сен. 7 Января 1838 г.) (С. В.)

Одесса, 14-го Января.

Во вторникъ, 11-го Января, въ 9 час. 11½ минутъ вечера, жители нашего города встревожены были довольно сильнымъ землетрясеніемъ. Три продолжительныхъ удара непрерывно послѣдовали одинъ за другимъ, въ теченіе около двухъ минутъ; второй былъ особенно силенъ. Сотрясеніе земли шло, по видимому, въ направленіи отъ Юго-Востока къ Северо-Западу и обнаружилось здѣсь вертикальнымъ содроганіемъ; ему предшествовалъ и былъ слышенъ во время самаго сотрясенія сильный гулъ, подобный стуку экипажей, ѣдущихъ по мостовой. За нѣсколько дней уже замѣчено было не сильное, но почти непрерывное движеніе ртути въ барометрѣ; 11-го числа утромъ колебаніе ртути было такъ часто, что почти невозможно было съ точностію означить ея высоту; она замѣчена была въ 30 $\frac{1}{16}$ англійскихъ дюймовъ. Къ вечеру, около времени землетрясенія, ртуть спустилась очень немного и остановилась на 30 $\frac{1}{16}$ дюймовъ; на этой вышинѣ удержалась она и до другаго дня утромъ. Термометръ, который около мѣсяца стоялъ очень низко, въ минуту землетрясенія показывалъ 18 градусовъ морозу. Небо было ясно и воздухъ совершенно тихъ.

При этомъ явленіи, которое было нынѣшній разъ сильнѣе нежели замѣченное здѣсь въ 1829 году (14 Ноября въ 3 часа 52 мин. утра), не произошло никакихъ несчастныхъ случаевъ. Но отъ сильнаго сотрясенія поверхности земли, въ штукатуркѣ и даже въ стѣнахъ многихъ домовъ оказались трещины; люди, бывшіе на улицахъ, увѣряютъ что, очень ясно примѣтно было колебаніе домовъ; съ колокольни Гре-

займуютъ иныхъ обowiązków, за któreby могли pobierać płacę dodatkową. 2) Kapłanom pełniącym duchowne posługi w 1, 2, 6 i 8 okręgach, oprócz pełniących też posługi w batalionie Kiszeniewskim, jako pobierającym osobną płacę przy stałych swych miejscach, wydawać też nagrodę za sprawowanie posługi, jakie dotychczas pobierali i na teyże osnowie naznaczyć: Ryskiemu, Rewelskiemu po 100 r. rocznie każdemu, Pskowskiemu, Moskiewskiemu, Smolenskiemu, Bessarabskiemu i zostającemu przy Nowgorodzkim udziale żołnierzy rolników po 200 r. rocznie każdemu, Chersońskiemu, po 250 r., albo zamiast jego Odesskiemu po 100 r. rocznie assygnacyami. Taką sumę 100 r. wydawać corocznie i drugiemu Kapłanowi Moskiewskiej cerkwi SS. Piotra i Pawła, który w czasie niebytności Kapłana obowiązanego objeżdżać bataliony: Jarostawski, Włodzimierski i Kostromski 2-go okręgu, pełni posługi duchowne w batalionie Moskiewskim i w inwalidnych jego komendach. 5) Wszystkim Kapłanom Rzymsko-Katolickim, przeznaczanym do batalionów Okręgów Wewnętrznej Straży dla pełnienia posług duchownych, wydawać prohonne na ich przejazd do miejsc przeznaczenia na wszelką odległość na trzy konie i pieniądze porcyne po 2 ruble na 150 wiorst. 4) W czasie podróży, odbywanych przez nich w potrzebach służby, wydawać prohonne podług marszrutów na 3 albo na 4 konie, stosownie do pory roku, to jest: od 1-go Grudnia do 15 Marca i od 15 Maja do 15 Września na 3, a od 15 Marca do 15 Maja i od 15 Września do 1 Grudnia na 4 konie, z pomieszczeniem sługi kościelnego albo służącego tak, ażeby tym ostatnim prohonne nie były osobno wydawane. 5) Na utrzymanie Kapłanów i sług kościelnych w czasie objazdów wydawać porcyę, pierwszą po 2 ruble na dobę, a ostatnią po 25 r. na miesiąc, za ten czas, jaki przepędzą na objazdach. 6) W batalionie Kiszeniewskim i w komendach inwalidnych, włożyć pełnienie posług duchownych na 5 Kapłanów miejscowych, wydając im w nagrodę Kiszeniewskiemu 50 r. rocznie, zuaydującemu się w kolonii Kraśney 25 r., Tuczowie 25 r., Bielcach 25 r. i Chocimie 10 r. assygnacyami. 7) Pieniądze prohonne na osnowie ogólnych prawideł nie inaczej wydawać w wiedzdy Kommissaryackiey, jak na zapotrzebowanie Okręgowych Dowódców Wewnętrznej Straży, którzy obowiązani są za każdym razem przedstawiać marszruty objazdów Kapłanów Rzymsko-Katolickich, drogą najbliższą, z wyrażeniem przy tém i czasu odbycia objazdów. (Opub. przez Rz. Senat 3-go Stycznia 1838 roku),

— CESARZ JEHO MOŚĆ, za staraniem P. Ministra Skarbu, Naywyżey rozkazać raczył: dozwolić ludziom rang niższych batalionów liniowych i ruchomych rot inwalidnych, przy zakładach górniczych zostających, mieć własne domy i nabywać własność nieruchomą, na wzór, jak to jest dozwolono wojskowym rang niższych komend inwalidnych. (Opub. przez Rz. Sen. 7-go Stycznia 1838 roku.) (G. S.)

Одесса, 14-го Стycznя.

We wtorek, 11 Stycznia, o godz. 9 min. 11½ wieczorem, mieszkańcy tuteysi przerażeni zostali dość mocnym trzęsieniem ziemi. W przeciągu blisko dwóch minut trzęsienie trzykrotnie się powtórzyło: za drugim razem było mocniejsze. Trzęsienie ziemi zdawało się iść w kierunku od południowo-wschodniej ku północno-zachodniej stronie i objawiło się tu w drganiu pionowym; poprzedził je i w czasie samego trzęsienia słyszany był mocny huk, podobny do turkotu pojazdów, toczących się po bruku. Na kilka dni przedtém dostrzeżony był niewielki, lecz ciągły prawie ruch żywego srebra w barometrze; 11-go zaś Stycz. zrana ruszanie się żywego srebra było tak częste, że prawie nie można było oznaczyć z pewnością jego wysokości; dostrzeżono jednak, iż ta wynosiła 30 $\frac{1}{16}$ cali angielskich. Wieczorem, przed chwilą trzęsienia ziemi, barometr opadł bardzo nieznacznie i wskazywał 30 $\frac{1}{16}$ cali, na której to wysokości pozostał aż do rana dnia następnego. Termometr, który blisko od miesiąca stał bardzo nisko, w chwili trzęsienia wskazywał 18 stopni mrozu. Horyzont był jasny i powietrze zupełnie spokojne.

Przy takowém trzęsieniu ziemi, które było mocniejsze, niżeli w roku 1829 (14 Listopada o godzinie 3 minucie 52 zrana), nie wydarzyło się żadnego nieszczęśliwego przypadku. Lecz skutkiem mocnego wstrząśnienia powierzchni ziemi, w wielu domach tynk, a nawet mur popękał; ci, którzy byli w ówczas na ulicy, twierdzą, że bardzo wyraźnie widać było chwianie się domów; z dzwonicy greckiej spadł krzyż, który

чешской церкви упалъ крестъ, который отброшенъ на 45 футовъ. Новая соборная колокольня не потеряла никакого поврежденія, хотя въ самомъ соборѣ мѣстами обнаружилась трещины. Внутри домовъ всѣ мебели были сильно потрясены; люстры приведены въ колебаніе и раскрытыя двери и ставни пришли въ движеніе; многія вещи, даже тяжелыя, сдвинуты съ мѣста; другія попадали на полъ; въ нѣкоторыхъ домахъ остановились часы. Въ минуту сотрясенія вездѣ слышанъ былъ крикъ домашнихъ птицъ и лай испуганныхъ собакъ.

Замѣчательно, что въ 1829 году землетрясеніе произошло здѣсь во время зимы, почти стольже суровой, какъ и нынѣшняя, необыкновенная для нашего климата, и равнымъ образомъ во время чумы.

Съ 12-го Января термометръ началъ возвышаться, и сегодня доходилъ уже до $3\frac{1}{2}$ градусовъ теплоты. (О. Г. Ц. П.)

Варшава, 5-го Февраля.

Постановленіемъ Его Императорскаго Величества отъ 10 (22) Января, бывшій Сенаторъ Кастелянъ и Государствен. Советникъ, Генеральный Директоръ въ прежней Правительств. Комиссіи Духовныхъ дѣлъ и Народ. Просвѣщенія, Ома *Грабовскій*, назначается къ постоянному засѣданію въ Государств. Советъ Царства. (О. Г. Ц. П.)

— Увѣдомляютъ изъ Кракова, что 25-го ч. пр. м. скончался послѣ непродолжительной болѣзни, командовавшій тамъ Австрійскимъ войскомъ, Генераль *Кауфманъ ф. Трауэнштейнбургъ*. Онъ похороненъ въ Подгуржъ. Ему было 65 лѣтъ.

— 4-го ч. с. м., между 6 и 7 час. вечера, здѣсь видимо было непродолжительное Сѣверн. Сіяніе. (Г. С.)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

П р у с с і я.

Берлинъ, 30-го Января.

Въ слѣдствіе препровожденія Его Величеству Императору Россійскому, посредствомъ Россійскаго Посланника въ Берлинъ, грамоты на право гражданства сего города, Его Величество благоволилъ равнымъ образомъ чрезъ своего Посланника препроводить къ здѣшнему Муниципалитету слѣдующее кабинетное письмо: „Съ особеннымъ удовольствіемъ принялъ я предложенное мнѣ право гражданства въ Берлинъ и объявляю искреннѣйшую мою благодарность, за изъявленныя мнѣ при семъ случаѣ чувства. Я всегда былъ усердно расположенъ къ тому городу, коего жители въ затруднительномъ положеніи отличились приверженностію къ своему Королю и гдѣ начало процвѣтать счастье моей семейной жизни. И такъ я соединенъ съ нимъ новыми узами, счастливъ буду, что въ его стѣнахъ увижу Монарха, котораго я почитаю моимъ дражайшимъ родителемъ. Присемъ увѣреніи примите Господа изъявленіе моей признательности. Москва 6-го Декабря 1837 (подписано): НИКОЛАЙ.“ — При семъ случаѣ Всемилостивѣйшій Государь изволилъ препроводить 5,000 червон. для бѣдныхъ города Берлина и знаки Императорско-Россійскаго ордена *Св. Анны 2-й степени брилліантами украшенныя* Оберъ-Бургмейстеру. Городское начальство цѣня сію Монаршую милость, изъявило искреннѣйшую свою благодарность, и чтобы сохранить навсегда память о семъ благоволеніи, опредѣлило учредить заведеніе для 50 престарѣлыхъ бѣдныхъ но честныхъ согражданъ Берлина подъ названіемъ: *Гражданскій Николаевскій госпиталь*. Всегдашнимъ его фундушемъ будутъ подарены 5,000 червон.

Эрфуртъ, 18-го Января.

Городъ нашъ 8 ч. с. м. лишился зданія, которымъ украшался въ продолженіе 600 лѣтъ; обрушилась прекраснѣйшая здѣшняя Евангелическая церковь, прежде Кармелитанская, отъ завалившейся средней части сводовъ. Въ эту же самую церковь за нѣсколько лѣтъ ударилъ было громъ и повредилъ два столба, матеріалъ которыхъ былъ хуже остальныхъ. Въ послѣдній четвергъ прош. года съ удивленіемъ замѣчены, признаки предстоящей опасности. Тотчасъ приглашены знатоки на совѣтъ, въ слѣдствіе чего закрытъ храмъ и чтобы подпереть столбы, немедленно устроены лѣса и на случай нужды приготовленъ высокій хоръ для службы, которая 7-го числа с. м. была еще совершена въ немъ. Консисторіальный Советникъ и Пробытъ этой церкви *Меллеръ*, вмѣстѣ съ знатоками, числомъ около 50 и ремесленниками, ходилъ по галереѣ распорядивъ строительными работами внизу. Сходя уже внизъ услышали они крикъ работника: „Спасайтесь главный камень свода обрушился!“ Едва успѣли зайти въ ризницу, тотчасъ съ громомъ обвалилось величественное зданіе. (Г. С.)

зрученъ został na 45 stop od teyże. Nowa dzwonnica katedralna nie poniosła żadnego uszkodzenia, lubo w samey katedrze okazały się miejscami rysy. Wewnątrz domów wszystkie sprzęty mocno były wstrząśnione; świeczniki kołysały się, a otwarte drzwi i okienice były w ruch wprawione; wiele rzeczy, nawet ciężkich, zruszonych zostało z miejsca; inne spadały na ziemię; w niektórych domach zegary stały. W chwili trzęsienia słyszano wszędzie krzyk domowego ptastwa i szczekanie psów przestraszonych.

Zasługuje na uwagę to, że w r. 1829 trzęsienie ziemi wydarzyło się tu podczas zimy, prawie również ostrej, jak i teraźniejsza, nie zwyczajna w naszym klimacie, i przy tém w czasie dżumy.

Od dnia 12 Stycznia termometr zaczął się podnosić i dziś dochodził już 3 i pół stopni ciepła.

(G. R. K. P.)

Warszawa, 5-go Lutego.

Przez rozkaz NAYJAŚNIEJSZEGO PANA z d. 10 (22) Stycz., JPan Tomasz *Grabowski*, były Senator Kastelan i Radzca Stanu, Dyrektor Jeneralny w dawney Komisyyi Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wezwany zostaje do stałego zasiadania w Radzie Stanu Królestwa. (G. R. K. P.)

— Donoszą z Krakowa, że po krótkiej chorobie, żyć przestał d. 23 b. m. dowodzący tamże wojskiem Austriackim, Jenerał *Kaufmann de Trauensteinburg*. Zwłoki jego pochowano na Podgórzu. Żył lat 65.

— Dnia 4 t. m. między godz. 6 a 7 wieczorem, widziana tu była krótko trwająca Zorza Północna. (Г. С.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

П р у с с і я.

Berlin, 30-go Stycznia.

Po przesłaniu NAYJAŚNIEJSZEMU CESARZOWI Rossyyskiemu, przez pośrednictwo Posta Rossyyskiego w Berlinie, patentu prawa obywatelstwa tegoż miasta, raczył NAYJAŚNIEJSZY CESARZ również przez swego Posta udzielić municypalności tutejszey, następujące pismo gabinetowe: „Ze szczególną przyjemnością przyjąłem odfiarowane mi prawo obywatelstwa w Berlinie; wynurzam moje nayszczersze podziękowanie za oświadczone przy tey okoliczności uczucia. Byłem ciągle przejęty naygorliwszym spółdziałem dla miasta, którego mieszkańcy w trudnych czasach doświadczenia, odznaczyli się wiernem przywiązaniem do swojego Króla, i gdzie zakwitło szczęście mojego domowego pożycia. Złączony więc z niem węzłem nowym, będę nadal tém szczególniwszy, cieszyć się w jego murach wyrzeniem Monarchy, w którym i ja ulubionego Oycy považam. Przyjmicie Panowie z tém zapewnieniem wyraz mojego zupełnego szacunku. Moskwa dnia 6-go Grudnia (podpis.) MIKOŁAJ.“ Przy teyże okoliczności raczył NAYMIŁOŚCIWSZY CESARZ przestać 5,000 dukatów dla ubogich miasta Berlina i insignia CESARSKO-Rossyyskiego Orderu *S. Anny 2 stopnia z brylantami* dla nadburmistrza. Władza mieyska, ceniąc tę łaskę Monarszą, wynurzyła z tey okoliczności swoje nayserderczniejsze podziękowanie, i aby pamięć tey łaski nigdy nie wygasła, postanowiła założyć Instytut dla 50 starych ubogich, ale uczciwych obywateli Berlina, pod nazwiskiem: *Szpital Obywatelski Mikołaja*; wiecznym jego funduszem będą właśnie подарowane 5000 dukatów.

Erfurt, 18-go Stycznia.

Miasto nasze pozbawione zostało w dniu 8 b. m. ozdoby, którą przez lat sześćset posiadało: zawalił się bowiem naypiękniejszy tutejszy kościół ewangelicki, dawny kościół Karmelitów Bosych, przez zapadnięcie środkowej części sklepienia. W ten sam kościół uderzył był przed kilka laty piorun i uszkodził dwa słupy, które pośledniuszym, niż inne spajane były materyałem. W ostatni czwartek upłynionego roku, zrobiono z zadziwieniem uwagę, iż się pojawiają znaki zbliżającego się niebezpieczeństwa. Natychmiast wezwano znawców, i zasięmano od nich rady, w skutek której zamknięto świątynię Pańską, a dla podparcia słupów wystawiono czem prędzey rusztowania, i w potrzebie przyrządzono wysoki chór dla nabożeństwa, które jeszcze dnia 7 b. m. w nim odprawiano. Radzca Konsystoryalny *Möller*, będący oraz Proboszczem w tym kościele, chodził d. 8 b. m. o godz. 2 po południu w towarzystwie około pięciudziesiąt znawców i rzemieślników po galerii, wydając rozkazy względem robót budowniczych na dole. Właśnie zaczęli schodzić na dół, gdy odbił się o ich uszy głos robotnika: „Ratujcie się, zwrótnik (główny kamień w sklepieniu) się usuwa!“ Za przestroją nastąpił powyższy wypadek: ledwie bowiem zdołano schronić się do zakrystyi, natychmiast z grzmiącym łoskotem runął ten gmach ogromny. (Г. С.)

А В С Т Р І Я.

Лембергъ, 27-го Января.

23 ч. с. м. чувствуемо здѣсь было сильное землетрясеніе. Въ 8 час. 45 мин. вечера по Лембергскимъ часамъ, слабое колебаніе находящихся на стѣнахъ картинъ, а также звонъ стклянокъ и желѣзныхъ снарядовъ, предвѣстили его начало. Спустились нѣсколько секундъ, когда дрожаніе утихло, вдругъ столь сильно заколебались стѣны, что даже маетники у стѣнныхъ часовъ остановлены были на вторыхъ и третьихъ этажахъ, а на столахъ стаканы и бутылки, стали наклоняться къ сѣверной сторонѣ и перевертываться. Вскорѣ опять утихло и потомъ спустя нѣсколько болѣе времени, нежели какъ во второй разъ, снова столь сильно начало качать, что многіе живущіе въ верхнихъ этажахъ, полагали, что найдутъ свою смерть подъ развалинами. Но слава Богу въ 8 час. 47 минуты все утихло.

— Изъ Чернѣвицъ уведомляютъ отъ 24-го Января: „Вчера въ 9 часовъ 5 мин. вечера чувствуемо было сильное землетрясеніе. Оно непрерывно продолжалось 3 минуты, при столь сильномъ качаніи, что въ нѣкоторыхъ домахъ разбиты стекла въ окнахъ, а на столахъ дрожали стклянки и другая утварь; въ это время я занимался чтеніемъ, но буквы такъ начали мелькать въ глазахъ, что я принужденъ былъ оставить. Спустя нѣсколько секундъ послѣдовало второе потрясеніе, которое было слабо, въ воздухѣ чувствуемъ былъ небольшой шумъ а ударъ кажется имѣлъ направленіе отъ Чернаго Моря. Съ 8 до 9 час. вечера холодъ увеличился отъ 11 до 21 град., небо покрыто было облаками и только нѣредка сіяли звѣзды. Присемъ зданія нашего города не подверглись никакому поврежденію. (G. C.)

Ф Р А Н Ц І Я.

Парижъ, 27-го Января.

Военный Министръ представилъ Палатамъ проектъ постановленія о вызовѣ на действительную службу 80,000 чел. по спискамъ конскрипціи 1837 года.

— Посланики Россійской и Австрійской, 24 ч. с. м. производили совѣщаніе съ Президентомъ Совѣта, по предмету дѣлъ Востока. Адмиралу Руссену въ Истамбулѣ будутъ посланы инструкции, на случай, еслибъ вооруженія Египетскаго Вице-Короля действительно были направлены противу Порты.

— За нѣсколько дней возвратился сюда одинъ изъ агентовъ содержимыхъ Полиціею за границею для наблюденія за ходатайствомъ тайныхъ агентовъ по дѣлу удаленной изъ Франціи фамиліи Бурбоновъ.

— Здѣсь получены письма изъ Тулона, по которымъ, на основаніи послѣднихъ извѣстій изъ Африки, тамъ полагали, что *Абдель-Кадеръ* принимаетъ опять наступательныя дѣйствія въ отношеніи Франціи; потому должно опасаться, чтобы между нимъ и Французскимъ Правительствомъ не дошло до вражды.

— *Messenger* утверждаетъ, что несмотря на сомнѣніе изъявленное нѣкоторыми журналами въ отношеніи вспомошествованія для Испаніи, вѣроятно немедленно будетъ представленъ Палатѣ сообразный проектъ закона по сему дѣлу. Лордъ *Гренвилль* 22-го ч. имѣлъ довольно продолжительное совѣщаніе по сему предмету съ Г-мъ *Моле* Президентомъ Совѣта.

— Изъ всѣхъ областей Франціи уведомляютъ о обстоятельствахъ отъ чрезвычайнаго холода и мороза. Наибольше потерпѣли почталіоны и солдаты отправляющіе карауль. Въ Гаврѣ за нѣсколько дней замерзали тамошніи доки. Въ Аррасѣ замерзло дитя въ постели. Рона замерзла при Ст. Клерѣ и нѣсколько выше, чего не помнятъ съ давняго времени.

— Естественный испытатель *Гейделотъ*, который ѣздилъ въ Сенегаль, умеръ въ Сентябрѣ въ Галамѣ, на пути въ Ст. Люн.

— Въ прошлую субботу во время мороза около 10 градусовъ, одинъ изъ находящихся здѣсь Англичанъ бился объ закладъ, что онъ останется на башнѣ церкви *Notre-Dame* въ продолженіи двухъ часовъ съ открытою головою, босый и съ обнаженными до бедеръ ногами. Этотъ полоумный выигралъ правда 15 тыс. фр. но едва за свой закладъ непожертвовалъ жизнию.

— Жур. *Phare* утверждаетъ, что 52 Карлистскихъ Офицера, оставили корпусъ *Базиліа Гарсія*, который разсердившись за то, разослалъ циркуляры на счетъ поимки ихъ. — Изъ Мадрида отправленъ въ Севилью приказъ, чтобы была продана вся тамошняя посуда золотая и серебряная для военныхъ потребностей въ Бискаїи. — Генераль *Квируга* сколько возможно болѣе собираетъ конницы, такъ какъ онъ долженъ наблюдать за движеніемъ *Базиліо Гарсія* и не допустить чтобы онъ угрожалъ столицѣ.

А В С Т Р І Я.

Лвовъ 27-го Стycznia.

Дня 23 б. м. дадо się tu uczuć mocne trzęsienie ziemi. O 45 minutcie na 9-tą wieczór, podług lwowskiego czasu, słabe kołysanie się po ścianach zawieszonych obrazów, jako też dźwięk szklanych i żelaznych sprzętów, zapowiedziały jego początek. Po uspokojeniu się kilka sekund trwającego drżenia, wkrótce tak silnie trzęsły się mury, że nawet wahadła zegarów ściennych po drugich i trzecich piętrach w ruchu wstrzymane były, a na rozkołysanych stołach porozstawiane szklanki i butelki, ku północnej stronie nachylać się i wywracać zaczęły. Wkrótce i to uspokoiło się, a po dłuższym nieco, jak drugi, czasu odstępie, po trzeci raz tak mocno powstało, że wielu na piętrach mieszkających już swój zgon pod gruzami znaleźć mniemało. Ale, niebu dzięki, o 47 minutcie na 9, już wszystko było spokojne.

— Donoszą z Czerniewic pod 24 Stycznia: „Wczoraj wieczor o 5 minutcie po godzinie 9, dało się uczuć nader silne trzęsienie ziemi. Trwało bez przestanku całe 3 minuty, z tak mocnym drżeniem, że w niektórych domach szyby u okien popękały, a postołach trzęsły się szklanki i inne naczynia; w tej samej chwili czytałem; ale się litery tak zaczęły migać, iż zmuszony byłem przestać. Po kilku sekundach nastąpiło drugie wstrząśnienie, które się słabo dało uczuć, w powietrzu słychać było mały łoskot, a wstrząśnienie zdawało się w kierunku od Czarnego morza pochodzić. Od godziny 8 do 9-ey wieczór, wzmożł się mróz z 11 na 21 stopni, niebo było zachmurzone i tylko bardzo mało gwiazd było widac. Przymiłem nie poniosły domy naszego miasta najmniejszej szkody. (G. C.)

Ф Р А Н Ц Ј А.

Парижъ, дня 27 Stycznia.

Minister Woiny przedłożył Izbow projekt do prawa, aby 80,000 ludzi powołanych zostało do wojska, z listy, popisowych za rok 1837.

— Posłowie, Rosyjski i Austriacki, naradzali się d. 24 b. m. z Prezesem Rady, do przedmiocie spraw Wschodu. Admiratowi *Roussin* do Stambułu, będąc posłane instrukcje, na przypadek, jeśli by uzbrajania się Vice-Króla Egiptu były rzeczywiście przeciwko Porcie wymierzone.

— Przed kilką dniami wrócił tu jeden z agentów, utrzymywanych przez policją zagraniczną, w celu przestrzegania zachodów, czynionych ze strony tajnych agentów w interesie usuniętej z Francji rodziny Burbonów.

— Odebrano tu listy z Tulonu, podług których mniemano tam na zasądzie ostatnich doniesień z Afryki, że *Abdel-Kader* zajmuje znowu stanowisko zaczepne względem Francji: można więc obawiać się, aby nie przyszło między nim a Rządem Francuzkim do kroków nieprzyjacielskich.

— *Messenger* zapewnia, iż mimo wątpliwości rzuczonej przez niektóre pisma, co do subsydiów dla Hiszpanii, wkrótce zapewne będzie przedstawiony Izbie stosowny projekt do prawa w tej mierze. Lord *Granville* naradził się dnia 22 b. m. dość długo z Panem *Molé*, Prezesem Rady, w tym interesie.

— Donoszą ze wszystkich stron Francji o szkodach, zrządzonych przez nadzwyczajne zimno i mrozy. Najwięcej ucierpieli pocztynionowie i żołnierze na straży stojący. W Hawrze były przez dni kilka zamrożone tamiczne doki. W Arras zmarło dziecię w pościeli. Rodan stanął pod St. Clair i nieco wyżej, czego od dawnych czasów nie pamiętają.

— Badacz przyrodzenia *Heudelot*, który jeździł do Senegalu, umarł w miesiącu Wrześniu w Galam, w podróży do St. Louis.

— Zeszłej soboty, podczas zimna z 10 stopni dochodzącego, założył się pewien z obecnych tu Anglików, że pozostanie na wieży kościoła *Nôtre-Dame* przez dwie godziny z odkrytą głową, boso i z obnażeniami aż do ud nogami. Ten półgłówek wygrał wprawdzie 13 tysięcy franków, ale o małą utratą życia nie przypłacił swego zakładu.

— Dziennik *Phare* zapewnia, że 52 oficerów karolistowskich opuściło korpus *Bazylego Garcia*, który rozgniewany takim postępkami, rozesał za niemi listy gończe. — Z Madrytu posłano do Sevilli rozkaz, aby sprzedane zostały wszystkie tamiczne naczynia kościelne srebrne i złote, na potrzeby wojenne w Biskai. — Jenerał *Quiroga* zbiera co może, najwięcej jazdy: ma bowiem zalecenie uważać na poruszenia *Bazylego Garcia* i nie dopuszczać, zagrażać stolicy.

28-го Января.

Утверждаютъ, что Министерство отправило инструкціи Маршалу *Вале* какъ онъ долженъ поступать въ отношеніи *Абдель-Кадера*. Ему надлежитъ неупустительно смотрѣть за всеми поступками Эмира, но избѣгать всякихъ съ нимъ несогласій до весны, когда будетъ предпринята новая экспедиція. Слышно, что Маршалъ *Вале* на такой случай требуетъ умножить войско въ Африкѣ 8-ю или 10-ю тысячами.

— Немедленно по закрытіи публичныхъ игорныхъ домовъ, составились тайныя картежны. Однако полиція успѣла изслѣдовать важнѣйшую изъ нихъ. Банкиръ и игроки арестованы а найденный банкъ отобранъ.

— Изъ частныхъ донесеній видно, что Донъ *Базиліо Гарсія* былъ 14-го ч. близъ Кортель де Альмагесъ въ провинціи Манча, а потому только на 15 час. пути отъ Мадрита. Онъ нѣсколько обратился къ югу, но только потому, чтобы сбѣдниться съ отрядомъ подъ командою *Палиллоса*. Сей послѣдній находится въ Альмаденѣ.

Байонна, 23-го Января.

Генераль *Караталла* отправился 10 ч. изъ Бургоса въ Мадритъ, и въ Мирандѣ встрѣтился съ Генераломъ *Эспартеро*. По письмамъ отъ 11-го ч. изъ Бургоса, Христиносское войско вступило въ Менскую долину и овладѣло постами, которые были заняты Карлистами. Нѣтъ сомнѣній, что эти движенія сдѣланы въ слѣдствіе плана, — тревожить непріятеля въ самой срединѣ занимаемыхъ имъ провинцій.

— Въ Пенисколѣ открытъ заговоръ и арестовано много особъ. Заговорщики намѣревались вырѣзать гарнизонъ и крѣпость отдать Карлистамъ.

— Последнія извѣстія изъ Мадрита сообщаютъ, что Королева наименовала Генерала *Караталла* Военнымъ Министромъ. Разбитіе *Базиліо Гарсія*, о чемъ уведомляли изъ Куэнсы, кажется не такъ значительно, какъ съ начала полагали; онъ теперь находится въ округѣ Орагонъ. Говорятъ, что Генераль *Квиорога*, выступилъ противу него съ 6,000 чел.

— По извѣстіямъ изъ Сарагоссы доходящимъ до 17 Января, недостатокъ въ войскѣ Христиносовъ въ Верхней Аррагоніи, чрезвычайно великъ. Солдаты неимѣютъ обуви ни зимней одежды. Въ Манчѣ даже недостаетъ жизненнаго продовольствія. (G. C.)

А н г л и я.

Лондонъ, 26-го Января.

Въ Сити носился заслуживающій вѣроятіе слухъ, что Португальское Правительство желаетъ уступить Азорскіе острова въ залогъ за займы, или другимъ образомъ, въ слѣдствіе денежныхъ договоровъ.

— Въ Тингайдѣ 20 ч. с. м. чувствуемо было довольно сильное землетрясеніе. На другой день въ небольшомъ разстояніи замѣчена разсѣлина въ землѣ. (Въ Гумбиненѣ и Эльбингѣ, въ Пруссіи, подобныя разсѣлины земли, приписывали жестокимъ морозамъ.)

— По извѣстіямъ изъ Нижней Канады, простирающимся до 19-го ч. пр. м., мятежъ усмирень былъ уже до такой степени, что Генераль Сиръ *Д. Колбарнъ*, возвратился съ большею частію войска и главнымъ штабомъ въ Монреаль. — Также благоприятныя извѣстія изъ Торонто въ Верхней Канадѣ, отъ 14-го Декабря, изъ коихъ видно, что мятежники подъ командою какого-то *Донколба* отступили изъ Скотланда, гдѣ они были собраны, и совершенно разходятся, опасаясь превосходной силы Правительственнаго войска.

— Лордъ *Дургамъ* отправится въ Америку развѣ тогда уже, какъ пройдетъ лёдъ препятствующій судоходству на рѣкѣ Св. Лаурентія. Раньше выѣзжать было бы бесполезно. Лордъ отправится на кораблѣ изъ Портсмута.

— За сто лѣтъ владѣнія Остъ-Индской компаніи заключались въ 3-хъ небольшихъ колоніяхъ, заселенныхъ нѣсколькими сотнями Европейцевъ, которые едва были въ состояніи противиться пиратамъ и разбойникамъ а тѣмъ менѣ вести войну съ Князьями тамошняго края. Теперь компанія эта имѣетъ владѣніе заселенное 100 милліон. жителей, отъ коихъ получаетъ годовой дани 3 мил. фунт. стер.; кромѣ того у нея 300,000 войска и въ числѣ своихъ чиновниковъ имѣетъ независимыхъ Князей. Калькута за 100 лѣтъ была только деревнею, а теперь столица Индіи.

— Нью-Йоркскія газеты напечатали письмо Статс-Секретаря въ Вашингтонѣ, къ Губернаторамъ Мичиганскому, Вермонтскому, Нью-Йоркскому и другимъ, которымъ предписывается соблюденіе строжайшаго неутралитета въ борьбѣ Канадійцевъ. Губернаторъ Нью-Йоркаго края, въ такомъ же духѣ издалъ прокламацію къ жителямъ. (G. C.)

Dnia 28.

Запewniają, że Ministeryum posłało instrukcyę Marszałkowi *Valée*, jak ma postępować sobie względem *Abdel-Kadera*. Ma on uważać pilnie na wszystkie kroki Emira, ale unikać wszelkiego z nim zająścia aż do wiosny, o którym-to czasie będzie nowa wyprawa przedsięwzięta. Słychać, że Marszałek *Valée* żąda na taki przypadek, aby pomnożono wojsko w Afryce nadesłaniem 8 lub 10 tysięcy ludzi.

— Zaraz po zamknięciu publicznych domów gry, potworzyły się tajne szulernie. Udało się przecieź policyi wysłedzić najszcześniejszą z nich. Bankiera i graczy aresztowano, a znaleziony bank skonfiskowano.

— Doniesienia prywatne udzielają wiadomość, że Don *Basilho Garcia* był dnia 14 pod Cortal-del-Almaguez w prowincyi Mancha, a zatem tylko o 15 godzin drogi od Madrytu. Obrócił się on nieco na południe, ale to dla połączenia się z oddziałem, którym dowodzi *Palillos*. Ten ostatni znajdował się w okolicy Almaden.

Bayonna, 23-go Stycznia.

Jenerał *Caratalla* wyjechał dnia 10-go z Burgos do Madrytu, a w Miranda zjechał się z Jenerałem *Espartero*. Podług listów daty 11 z Burgos, wojsko Krystynistów wkroczyło na dolinę Mena i opanowało stanowiska zajęte przez Karolistów. Nie masz wątpliwości, że te poruszenia nastąpiły w skutek przyjętego planu, ażeby niepokoić nieprzyjaciela w samym środku zajmowanych przez niego prowincyy.

— W Peniscola odkryto śpisek i uwięziono wiele osób. Zamiaремъ sprząsionychъ było wymordować załogę, ażeby warownię wydać Karolistom.

— Ostatnie doniesienia z Madrytu udzieliły wiadomość, że Królowa mianowała Jenerała *Caratalla* Ministremъ Woyny. Pobicie *Bazylego Garcia*, o czém z Cuenca donoszono, nie zdaje się takъ znacznem, jak z początku sądzono: teraz bowiem znajduje się on w okolicy Oragon. Mówią, że Jenerał *Quiroga* uda się w 6,000 ludzi naprzeciwъ niemu.

— Podługъ wiadomości z Saragossy, dochodzących do dnia 17 Stycznia, niedza w wojsku Krystynistów, znajdującemъ się w Wyższej Arragonii, jest nadzwyczaj wielka. Żołnierze nie mają ani obówia, ani odzieży zimowej. W Mancha toż samo się dzieje, nie mają nawet dostatecznychъ zapasówъ żywności dla woyska. (G. C.)

A n g l i a.

Londyn, dnia 26 go Stycznia.

W City krążyła dosyć wierogodna wiadomość, że Rząd Portugalski chce odstąpić Anglii wyspy Azorskie w zastaw za pożyczkę, lub w inny sposób, skutkiemъ pieniężnychъ układowъ.

— W Tynhead dało się uczuć dnia 20 b. m. trzęsienie ziemi dosć silne. Nazajutrz dostrzeżono w niedalekiej odległości rysę w ziemi, jak gdyby pękniętey. (W Gumbinie i Elblągu, w Prusiech, podobne pęknięcia ziemi, przypisywano skutkomъ wielkiego mrozu.)

— Podługъ doniesień z Kanady-Niższej, dochodzących do d. 19 z. m., powstanie już takъ dalece usmierzone zostało, że Jenerał Sir *J. Colborne*, powrócił z większą częścią woyska i sztabemъ głównymъ do Montréalu. — Pomyślnie są także wiadomości z Toronto w Wyższej Kanadzie, daty 14 Grudnia, które zwiastują, że niespokojni pod dowództwemъ niejakiegoś *Duncombe*, cofnęli się ze Scotland, gdzie byli zebrani i pierzchają zupełnie, widząc przemagającą siłę woyska rządowego.

— Lord *Durham* wtenczas dopiero uda się do Ameryki, gdy znikną lody, tamujące żeglugę na rzece Sw. Wawrzyńca. Wcześniejszy wyjazd na niego się nie przydał. Lord siądzie na okręt w Portsmouth.

— Przed stu laty, posiadłości Wschodnio-Indyjskiej kompanii ograniczały się na 3 nie bardzo obszernychъ koloniachъ zamieszkałychъ przez kilkasetъ Europeyzyków, którzy zaledwie byli w stanie oprzeć się Korsarzomъ i rabusiom, a tѣmъ mniej prowadzić wojnę z Xiążętami tamtego kraju. Obecnie posiada taż kompania państwo ze 100 milionami mieszkańców, od których pobiera roczney daniny 3 miliony funt. szter.; ma prócz tego 300,000 woyska, a w liczbie jey urzędników są udzielnicy Xiążęta. Kalkutta, wioska przed 100 laty, dziś jest stolicą Indyy.

— Gazety z Nowego-Yorku umieściły list Sekretarza Stanu w Washingtonie, pisany do Gubernatorów w Michigan, Vermont, New-York i innych, zalecający zachowanie jakъ najszcisleyszey neutralności w walce Kanadyczyków. Gubernator New-Yorku wydał w takimъże samymъ duchu odezwę do mieszkańców. (G. C.)

БЕЛГІЯ.

Брюссель, 26-го Января.

Вмѣстѣ съ Августіанскою церковію въ Гентѣ, сгорѣла также библіотека заключающая въ себѣ около 18,000 томовъ; даже изъ смежнаго монастыря невозможно было ничего спасти и это зданіе превратилось въ развалины. Кромѣ того сгорѣла фабрика Г. Париденса, застрахованная въ страховомъ обществѣ, но церковь вовсе не была застрахована. — Близъ Беверло, 19-го ч. сгорѣлъ офгальмическій госпиталь, причѣмъ нѣсколько человекъ лишилось жизни, 6 больныхъ потерпѣли значительное поврежденіе а 156 изъ нихъ въ однихъ рубашкахъ съ большимъ трудомъ успѣли избѣжать пламени. Пожаръ начался въ 2 часа по полуночи. (G. C.)

ПОРТУГАЛІЯ.

Лиссабонъ, 14-го Января.

Слышно, что полки 18 пѣхотный и 6-й конный, которые были размѣнены въ сѣверныхъ провинціяхъ, перешли въ Испанію, чтобы соединиться съ Картистами, т. е. приверженцами устава *Донъ-Педро*, которыми командуеъ Баронъ *Леирія*. Между войскомъ стоящимъ на квартирахъ въ Эльвасъ и Эстремозъ будто произошла битва, а между тѣмъ говорить, *Ремешидо* вступилъ съ своими силами въ городъ Лагосъ. Вся эти извѣстія требуютъ подтвержденія. (G. C.)

ТУРЦІЯ.

Константинополь, 27-го Декабря.

Султанъ замѣтивъ, что солдаты его гвардіи провожающіе его во время прогулокъ, разгоняли на пути народъ и не давали никому подходить, строго напередъ приказалъ, чтобы не смѣли никого отгонять. Если даже кто захочетъ подать Султану прошеніе, тотъ можетъ остановиться и долженъ быть къ нему допущенъ.

— По послѣднимъ извѣстіямъ изъ Мальты, Англійскій флотъ находился тамъ еще, однако дѣлали приготовления къ отплытію; полагали, что онъ отправится въ Архипелагъ. Ожидаемыя подкрѣпленія еще не прибыли.

— Изъ Тавриса увѣдомляютъ, что Англія заключила выгодный торговый договоръ съ Персією.

Заграбъ, 16-го Января.

По новѣйшимъ извѣстіямъ изъ Букареста, въ Браиловскій портъ вошла нагруженная хлѣбомъ, провозимая Турками, барка; при выгрузкѣ хлѣба въ магазинъ, оказалось, что трупъ матроса умершаго отъ моровой извы находился въ баркѣ; при дальнѣйшемъ слѣдствіи нашли, что на этой же баркѣ плывущей изъ Силистріи, уже на пути умеръ одинъ Турокъ отъ извы и брошенъ въ воду. Магазины, куда складены хлѣбъ, тотчасъ окружены карауломъ, при томъ подозрѣваемые подвергнуты изслѣдованію; одинъ чиновникъ отправленъ въ Браиловъ, для предпринятія мѣръ противу распространенія заразы. (G. C.)

КАМЕННАЯ МУКА.

Баронъ А. Гумбольдтъ представилъ Французской Академіи Наукъ записку, извлеченную имъ изъ свѣдѣній Г-на Рециуса, путешествовавшаго по Лапландіи въ 1834 году. Съ удивленіемъ находимъ въ ней достовѣрныя извѣстія, что въ то время, при жестокомъ голодѣ, Лапландцы питались между прочимъ каменнымъ порошкомъ, дѣлая изъ него разныя смѣси съ древесною коркою и другими приправами. — По поводу записки Гумбольдта, Біотъ подаль потомъ въ Академію замѣчаніе, что употребленіе такого порошка, въ пищу не считается рѣдкостью въ Китаѣ.

Вотъ записка Біота. „Подробности, сообщенныя Академіи Г-мъ Гумбольдтомъ, объ употребленіи Лапландцами въ пищу каменистаго вещества, въ случаѣ недостатка хлѣба, напомнили мнѣ подобное обстоятельство, недавно замѣченное въ Китаѣ и описанное тамошними миссіонерами. Сынъ мой отыскалъ въ Японской Энциклопедіи доказательство, что подобные случаи повторялись уже нѣсколько разъ у Китайцевъ. Я просилъ его перевести Японское описаніе, будучи увѣренъ, что Академія съ любопытствомъ увидитъ свидѣтельство о такомъ дѣлѣ, которое кажется вовсе необыкновеннымъ и противоположеннымъ.“

Японская Энциклопедія (въ LVI книгѣ, гдѣ говорится о камняхъ и минералахъ) содержитъ между прочимъ статью: *Ши-мелъ* (о каменной мукѣ). Вотъ точный переводъ, въ которомъ видны тѣ же суевѣрныя понятія, которыя Г-нъ Гумбольдтъ рассказываетъ о Лапландіи.

„Въ *Пен-цао-кангъ-му* *) сказано: Каменная му-

*) Такъ называется Китайскій сборникъ свѣдѣній Естественной Исторіи, составленный изъ старыхъ сочиненій, около 1575 года. Г. Жюльенъ сообщилъ сыну моему свой экземпляръ сборника *Пен-цао-кангъ-му* и указаніе Я-

BELGIA.

Bruxella, 26 Stycznia.

Razem z kościołem Augustyańskim w Gandawie, spaliła się także biblioteka, licząca około 18,000 tomów; nawet z przytykającego klasztoru, nie można było nic uratować i ten gmach runął w perzynę. Spaliła się nadto fabryka P. Paridaens, zabezpieczona w kompanii assekuracyjnej, ale klasztor nie był wcale zabezpieczony. — Pod Beverloo zgorzał d. 19 szpital ophthalmiczny; przy czem kilku ludzi utraciło życie. Szczęśliwych w koszulach tylko i z wielką trudnością z płomieni nyc zdołało. Pożar wszczął się o godz. 2 z północy. (G. C.)

PORTUGALIA.

Lisbona, d. 14 Stycznia.

Słychać, że półki 18 piechoty i 6 jazdy, które były rozłożone w prowincjach północnych, przeszły do Hiszpanii, dla połączenia się z Kartystami, to jest: stronnikami ustawy *Don Pedra*, któremi dowodzi tam Baron *Leiria*. Między wojskiem znajdującem się na leżach w Elvas i Estremoz, miało przyjsz do bitwy, a tymczasem wkroczył podobno *Remeszido* ze swoim hufcem do miasta Lages. Wszystkie te wiadomości potrzebują potwierdzenia. (G. C.)

TURCYA.

Konstantynopol, d. 27 Grudnia.

Sułtan, dostrzegłszy, że żołnierze z jego gwardyi, towarzyszący mu w przejażdżkach, odpędzali ludzi po drodze i nikomu zbliżyć się nie dozwolali, zakazał tego surowo, zalecając, ażeby nikogo spędzac nie ważono się. Gdyby się nawet zdarzyło, że kto pragnie podać Sultanowi prośbę, może się zatrzymywać, i powinien byż do jego osoby przypuszczony.

— Podług ostatnich doniesień z Malty, znajdowała się tam jeszcze flotta Angielska; czyniono jednak przygotowania do wypłynienia pod żagle; mniemano, że uda się na Archipelag. Oczekiwane posiłki jeszcze nie nadeszły.

— Z Tabrisu donoszą, że Anglia zawarła korzystny dla siebie traktat handlowy z Persją.

Zagrabъ, 16-го Stycznia.

Podług najpóźniejszych wiadomości z Bukarestu, do portu Braiłowskiego zawinęła naładowana zbożem, prowadzona przez Turków barka; przy wyładowaniu zboża do magazynu okazało się, że trup maytka zmarłego z zarazy morowej, znajdował się w barce; z dalszego śledztwa wynikło, że na teyże, z Sylistryi płynącej barce, już w drodze jeden Turek zmarł na dżumę i był do wody wrzucony. Magazyn, do którego zboże wyładowano, natychmiast opasało strażą; podeyrzanych przy tém ludzi, poddano kwarantannie; do Braiłowa wysłano urzędnika, dla poczynienia dalszych przeciw zarazie urządzeń. (G. C.)

МАКА КАМИЕННА.

Baron A. Humboldt przesłał Francuzkiej Akademii umiejętności wyciąg, zrobiony przezeń z doniesień P. Reiciusa, który podróżował w Laponii w roku 1834. Z zadziwieniem znajdujemy w nim zasługujące na wiary wiadomości, że w czasie tym, podczas okropnego głodu, Laponczycy między innemi używali na pokarm proszek z kamienia, robiąc z niego rozmaite mieszaniny z korą drzew i innemi przyprawami. — Z powodu tey wiadomości Humbolta, Біотъ podał potem do Akademii pisemko, pokazujące, że użycie takiego proszku na pokarm nie jest osobliwością w Chinach.

Oto jest brzmienie pisemka Pana Біота: „Szczegóły, przez P. Humbolta Akademii udzielone, o używaniu przez Laponczyków na pokarm istoty kamienney, w niedostatku zboża, przypomniały mi podobną okoliczność, nie dawną w Chinach dostreżoną i przez tamecznych Missyonarzy opisaną. Syn mój znalazł w *Encyklopedyi Japońskiej* dowód, że podobne zdarzenia wielokrotnie już powtarzały się u Chińczyków. Prosiłem go, ażeby wytłumaczył opisanie japońskie, w tém przekonanui, że Akademia z ciekawością uyrzy świadectwo o rzeczy, która zdaje się byż zupełnie niezwyčajną i niaturalną.“

Encyklopedya Japońska (w LVI księdze, gdzie jest mowa o kamieniach i minerałach) zawiera między innemi artykuł: *Szi-miel* (o mące kamienney). Oto wierne tłumaczenie, w którym dają się widzieć też przesądne wyobrażenia, które P. Humboldt opisuje o Laponii.

„W *Pen-cao-kang-mu* *) czytamy: Мака Каміен-

*) Такъ się nazywa chiński zbiór wiadomości Historii Naturalnej, ułożony ze starych dzieł, około 1575 roku. P. Julien przysłał synowi mojemu exemplarz tego zbioru. *Pen-cao-kang-mu* i wyjątek z Encyklopedyi Japoń-

ка не есть обыкновенное произведение. Некоторые утверждают, что она родится только в голодные времена. Во время Императора Гиень-Тзонга, изъ династии Танговъ, в третій годъ періода *Тиень-Пао* (въ 744 году послѣ Р. Х.), внезапно началъ бить источникъ изъ земли, камни разложились и превратились въ муку.⁴

Къ этому описанію приложена картинка, гравированная на деревѣ, и изображающая выбивающійся изъ земли источникъ и раздѣленіе камней на волокна. Но волокна изображены такъ несовершенно, что нельзя произвести съ ними ни какого минералогическаго сравненія.

„При Императорѣ Гиень-Тзонгѣ, изъ той же династии, въ четвертый годъ *Юэнь-Го* (въ 809 году послѣ Р. Х.), камни разложились и превратились въ муку. При Императорѣ *Чинь-Тзонгѣ*, изъ династии Зунговъ, въ пятый годъ періода *Тзиангъ-Фу* (1012 году), уродился каменистый жиръ, подобный мукѣ. При *Тжинъ-Тзонгѣ*, въ седьмой годъ періода *Кия-ау*, (1062 году), явилась тоже каменистая мука. При *Чи-Тзонгѣ*, въ третій годъ періода *Юэнь-Фонгъ* (1020 году), камни разложились и превратились въ муку. Все роды этой каменной муки были собираемы и употребляемы въ пищу бѣдными людьми.

„Миссіонеръ *Матъе-Ли*, живущій въ области *Кіангъ-Си*, *Annales de la propagation de la Foi*, XLVII, (стр. 85, Сент. 1836 г.) описываетъ событія, случившіяся тамъ въ 1834 и въ трехъ предъидущихъ годахъ, въ одно время съ случаями, бывшими тогда въ Лапландіи, и описанными *Г. Реңусомъ*:

„Вѣроятно, многіе здѣшніе Христіане погибнуть въ нынѣшнемъ году съ голоду. Только Богъ можетъ помочь въ такой великой и крайней нуждѣ; хлѣбъ истребленъ наводненіями. Многія тысячи, въ продолженіе трехъ лѣтъ, питаются здѣсь корою древесною; другіе ѣдятъ *легкую землю бѣловатаго цвѣта, найденную въ одной горѣ*. Земля эта продается за деньги, и не всякій можетъ покупать ее. Бѣдняки сначала продали своихъ женъ, сыновей и дочерей, потомъ домашнюю утварь, наконецъ разрушили свои жилища, и продавали доски. За четыре года прежде, многіе изъ нихъ были однажды богаты.“

„Другой миссіонеръ, *Рамо*, писавшій въ половинѣ 1834 года, изъ области *Гу-Куанъ*, сообщалъ не менѣе плачевныя подробности:

„Въ округѣ *Фанъ-Гиень* живетъ около тысячи Христіанъ; но она жестоко истребляется голодомъ. Многіе приходили ко мнѣ приобщаться *Св. Таинъ*, въ ожиданіи смерти. Разсчитывая всѣ средства существовать, они навѣрно знаютъ, сколько еще дней остается кому изъ нихъ жить. Приобщавшіеся *Св. Таинъ*, хладнокровно соборуются они масломъ, когда нѣтъ уже пищи, и потомъ спокойно ожидаютъ минуты смерти.“

Для объясненія подобныхъ бѣдствій въ странѣ трудолюбивой, земледѣльской и съ давнихъ лѣтъ правильно управляемой, надобно припомнить, что многія Китайскія области суть гладкія равнины, орошаемыя широкими рѣками, часто разливающимися отъ умноженія воды, такъ, что ихъ надобно удерживать высокими плотинами, стоящими великихъ трудовъ. Области *Гу-Куанъ* и *Кіангъ-Си* орошаются рѣкою *Днэгъ-тзе-Кіангъ*, или Синею, и другими большими рѣками. Это обстоятельство, давая полямъ обильныя орошенія, развиваетъ земледѣльческую промышленность. Даже на покатосяхъ холмовъ разводятъ тамъ сарачинское пшено, поливая его ручными машинами. Чрезвычайное количество хлѣбныхъ произведеній производить въ народѣ несоразмѣрное умноженіе. Но когда воды разрушаютъ плотины, то разливаются по равнинамъ и затопляютъ часть земель. Избѣгнувшіе гибели, оставаясь на землѣ, покрытой водою, лишаются всѣхъ средствъ, впадаютъ въ бѣдствія, описанныя двумя вышеупомянутыми миссіонерами, и умираютъ отъ голода. Этою причиною и частыми, сильными и продолжительными землетрясеніями объясняются внезапныя и частыя перемѣны въ числѣ жителей Китайской Имперіи. Тутъ невозможно сыскать ни какого отношенія къ правильнымъ законамъ Европейскихъ народонаселеній, какъ это видно изъ записки, напечатанной въ *Журналѣ Азіатскаго Общества*. (Memoire sur la population de la Chine, etc. par Edouard Biot) (Сѣв. Пг.)

донской Энциклопедіи, съверенное о текстомъ подлинника, найдено вѣрнымъ. Въ Китайскомъ текстѣ, кромѣ того, видимъ имена округовъ, гдѣ находится *каменная мука*. Некоторые изъ нихъ принадлежатъ къ сѣверной области *Шанъ-си*, гдѣ зимній холодъ часто бываетъ жестокъ; другіе относятся къ приморскимъ областямъ *Шантуингъ*, или *Кіангъ-нанъ*, близъ устья Желтой рѣки, гдѣ наводненія не рѣдки. Миссіонеры пишутъ, что употребленіе каменной муки замѣчено ими въ *Гу-куанъ* и *Кіангъ-си*; сѣ области находятенъ въ долину, орошаемой Синею рѣкою. В.

na nie jest produktem zwyczajnym. Niektórzy utrzymują, że się ona rodzi tylko w czasach głodu. Za panowania Cesarza Hien-Tzonga, z dynastji Tangow, w trzecim roku peryodu *Tien-Pao* (w 744 roku po N. Ch.), nagle z ziemi zaczęto wytryskać źródło, rozłożyły się kamienie i zamieniły się w mąkę.²

Do opisu tego załączona jest rycina, na drzewie rżnięta, wyobrażająca wytryskające z ziemi źródło i rozdzielanie się kamieni na włókna. Ale włókna są wyobrażone tak niedokładnie, że nie można z nich uczynić żadnych postrzeżeń mineralogicznych.

„Za czasów Cesarza Gian-Tzonga, z teyże dynastji, w czwartym roku peryodu *Juen-Ho* (w 809 roku po N. Ch.), kamienie rozłożyły się i zamieniły w mąkę. Pod panowaniem Cesarza *Czine-Tzonga*, z dynastji Zungów, w piątym roku peryodu *Tziang-Fu* (1012 roku), znalazła się tustosc kamienna, do mąki podobna. Za czasów *Tzin-Tzonga*, w siódmym roku peryodu *Kija-eu* (1062 r.), ukazała się także mąka kamienna. Za czasów *Czi-Tzonga*, w trzecim roku peryodu *Juen-Fong* (1080 roku) rozłożyły się kamienie i obróciły się w mąkę. Wszystkie rodzaje tey mąki kamienney były zbierane i przez ludzi ubogich na pokarm używane.

„Missyonarz *Matje-Li*, mieszkający w prowincji *Kiang-Si*, *Annales de la propagation de la Foi*, XLVII, (str. 85, Wrzesień 1836 r.) opisuje wypadki, zdarzone tam w roku 1834 i wa trzech poprzedzających latach, w jednym czasie ze zdarzeniami, jakie na ówczas widziane były w Laponii i zostały opisane przez *P. Reciusa*:

„Wielu zapewne tutejszych Chreścian padnie ofiarą głodu w roku terazniejszy. Bóg tylko może wesprzeć w tak wielkiej i ostatecznej potrzebie; wylewy wody zniszczyły zboże. Wiele tysięcy w przeciągu trzech lat, żyje korą drzew; inni jedzą *lekką ziemię koloru białawego, na pewney górze znalezionej*. Ziemię tę sprzedają za pieniądze, i nie każdy może jej kupić. Ubodzy przedali naprzd swe żony, synów i córki, potem sprzęty domowe, nakoniec zburzyli swe mieszkania i praedawali deski. Przed czterema laty, wiele z nich było bogatych.“

„Inny Missyonarz *Ramo*, który pisał w połowie roku 1834, z prowincji *Hu-Kuang*, udzielił nie mniej smutne szczegóły:

„W okręgu *Fan-Hien* żyje około tysiąca Chreścian; ale są często srodze głodem niszczeni. Wielu przychodziło do mnie dla przyjęcia Sakramentów Świętych, oczekując śmierci. Wyliczając wszystkie środki do utrzymania swojego bytu, wiedzą dokładnie, ile dni jeszcze pozostaje żyć dla nich. Po przyjęciu Najświętszego Sakramentu, obojętnie namaszczają się Olejem Świętym, kiedy już nie stało pokarmu, a potem spokojnie oczekują chwili śmierci.“

Dla objaśnienia takich nieszczęść w kraju pracowitym, rolniczym i oddawna prawami rządonym, trzeba przypominieć, że po większej części prowincye Chińskie są to гладкіе równiny, przerzynane szerokiemi rzekami, często wylewającami od przybycia wody tak, że trzeba je utrzymywać w brzegach wysokimi groblami, wiele pracy kosztującami. Prowincye *Hu-Kuang* i *Kian-Si* oblewają rzeki *Jang-tze-Kiang*, czyli Błękitna i inne wielkie rzeki. Okolicznosc ta dostarczając połom obfitey wilgoci, rozwija przemysł rolniczy. Nawet na pochyłościach gór sieją tam ryż, polewając go machinami ręcznymi. Wielka obfitosc produktow zboża przykłada się do nadzwyczajnego wzrostu ludności. Ale kiedy woda poznosi groble, w ówczas rozlewa się po równinach i zalewa część gruntów. Ci, którzy unikną zguby, zostając na ziemi wodą zalanej, pozbawieni są wszystkich środków, przychodzą do nędzy, przez dwóch wyżej wspomnianych Missyonarzów opisanej i z głodu umierają. Te okolicznosci, jako też częste, mocne i długie trzesienia ziemi, wyjaśniają przyczynę nagłej i częstej odmiany ludności mieszkańców Cesarstwa Chińskiego. Nie można tu wynależć żadnego stosunku do praw ludności Europejskiej, jak się to okazuje z artykułu wydrukowanego w *Dzienniku Towarzystwa Azyatyckiego*. (Memoire sur la population de la Chine etc. par Edouard Biot).

(P. P.)

skiey, porównany z tekstem autentyku, znaleziono zgodnym. W texcie chińskim, widzimy nadto imiona prowincy, gdzie się znajduje *mąka kamienna*. Niektóre z nich należą do północnego obwodu *Szan-si*, gdzie zima często bywa ostrą; inne położone są w prowincjach nadmorskich *Szantung*, albo *Kiang-nan*, w bliskości uścia rzeki *Zółtej*, gdzie częste bywają wylewy. Piszą misyonarze, że użycie mąki kamienney dostrzeżone było przez nich w *Hu-Kuang* i *Kiang-si*; prowincye te znajdują się w dolinie, którą przebiega rzeka Błękitna. В.